

Grof Ulrih je bil poslednji svojega rodú ž njim; je umerla rodovina pokneženih Celjskih, Ortenburških in Zagorskih grofov. Truplo njegovo je bilo peljano v Celje, ter ondi slovesno pokopano v samostanski cerkvi Minoritov. *)

Bili so celjski grofi hrabri junaki, bojevali se s kristijani pa Turki, namestovali kralje in vladali njih dežele. Imeli so sila veliko posestvo, mnogo mest, gradov in tergov. Njih so bile: 1) na Štajarskem: Celje, mesto in veči del nekdanjega celjskega okroga; potem Ojstrovec, Pogred, Hekenberg, Sanek, Braslovče, Paka, Mozirje, Verbovec, Rudnik, Gornigrad i. t. d. — 2) na Koroškem: Ortenburg, Sternberg, Špital, Paternion, i. t. d. — 3) na Krajnskem: Sviben, Kerško, Radoljca, Lož, Ribnica, Kočevje i. t. d. — 4) na Hrovaškem: Zagreb, Samobor, Medvedjigrad, Jurjevo, Varoždin, Zagorje, to je, berdovita krajina Horvaškega poleg štajarske meje do vtoka Sotle v Savo; — 5) njih je bilo tudi 27 grajšin po Avstrii. Na Dunaji je bil celjski dvor, o tisti dóbi sila obširno poslople na mestu, na katerem dan današnji tako imenovani Amalijin dvor cesarskega grada stoji. **)

Nepričakovana smert grofa Ulriha je razvéjala posestva njegove na mnoge strani. Prepiri pa hudi boji so pričeli se za bogato naslednino, kajti za njo je oglasilo se 24 snubačev. Izmed teh je tadanji cesar Friderik IV., opravičen po naslednjih pogodbah, dobil pokneženo celjsko grofovino in lepe posestva na Koroškem. ***)

Tako je poginula bogata in mogočna rodovina Celjskih grofov, in zatonile so tri zlate zvezde v sinjem polji (celjski gerb), ko so lesketale komaj poldrugo stotletje. Nič ni ostalo od teh velikašev, kot njih hubanje (mertvaške glave), ktere so hranjene v mizi glavnega oltarja cerkve Minoritov v Celji, in ktere radovednim popotnikom kaže tamošnji cerkovnik.

Ondi pak, na jugo-izhodnem kraji celjskega mesta, ob levem bregu dereče Savine, stoji obrašeni skalnati hrib, na ktereга verhu je bil omenjenih Celjskih grofov stolni grad in nevstrahovana terdnjava. Dvojno debelo ozidje je obdajalo veličansko poslopje, in branili so ga visoki terdnostidani stolpi, postavljeni menda na vse veke. Znotraj se vé da je bilo mnogo krasnih sob in hramb, da je bila kapela in orožnica, krasota in lepota povsod. Pa zdaj? . . . O časi, o minljivost človeških stvari! Veličavno poslopje je razpadlo; poderto je debelo ozidje, in na večnost zidanih stolpov le še eden stoji. Zginuli so krasni hramovi, poderte prelepe sobe, v kterih so kralji snubili.

Sem ter tje, nad in pod zemljo leži raztreseno debelo in drobno kamenje, kot orjaške kosti nekega davno strohnjenega velikana; ostanjke pa zaraša razno rastlinje. Tam pa tam molé kviško razpokle stene, po kterih se spenjajo in ktere objemajo stotere roke tamnozelene beržljana. Kje je bojišče, kje dvorišče? kje orožja junaškega šum? Kje je shodišče hrabrih vitezov, kje turjališče pogumnih oprodov? Na bojišču in dvorišču raste trava in obilo germovje; — shodišče in turjališče pokriva stoletni mah. Kje je nek dvorana knezova, kje okinčana izba zale kneginje? Dvorana in izba ste se razrušile! in kot gradjan in gradjan-ka bivata ondi sedaj čuk pa sova. Tiho kot na grobji je vse okoli; skoz line podertin pišejo merzli vetrovi, in nad zapuščeni gradini se vlačijo oblaki kot plahi duhovi, ki žalujejo za minulo veličavo, za nekdanje lepe dni, ki so bili, pa ne pridejo več!

J. Šubic.

Jezikoslovne drobtinice.

Morebiti bo ljubo vrednikom slovenskega besednjaka, ako jim tú en izrek ponudim, ktereга nisem še nikjer razun v Poljanah slišal; tudi se nikakor ne spomnim, da bi ga

*) Žalostne slavnosti ob tem pogrebu popisuje lepó gosp. Orežen na 87. strani „Celjske kronike“.

**) Imenik vseh posestev Celjskih grofov nahaja se na 90. strani „Celjske kronike“.

***) Obširneje popisuje te naslednje boje gori omenjena zanimiva „Celjska kronika“ od 92. strani na dalje. Pis.

bil že kedaj bral. Ta izrek je: „peršál!“ ali „peršáli!“ in pomeni sploh to, kar francozki: „a propos“. Rabimo to besedo, kader gré kdo od nas, pa mu imamo še kaj naročiti ali ga kaj prašati; ali če se nad kako rečjo čudimo, se ljubeznjivo ponorčujemo, začudljiv odgovor dajamo itd. Na pr.: „Peršál! ste ga vidli?“ — „Peršál! kaj je djal?“ — „Ne, to ni tako, vam (ampak) teta je prinesla; (če se uni spomni, kteri je poprej govoril, reče:) „peršál! pravimate“. — „Čača (pri nas sploh navadna beseda namesti oče) mi bote dali hlače zamán (zastonj)?“ „Peršáli!“ (odgovore oče, kar je z nemškim „schauts, schauts! identično). Če komu jesti dajo, in se on potem delu odtegne, rečejo bolj šaljivno in začudno: „Peršál! — sa (zdaj pa) greš?“ Schauts ihn, jetzt will er davon! — Je li ta beseda še kje drugod po Slovenskem znana in v rabi?

V Beču spisal

Juri Sterbenc.

Slovanski popotnik.

* Od slovečega Jožefa Wencig-a, šolskega svétnika in vodja česke realne šole v Pragi, ki po rodu Nemec, pa v pismenstvu českem popolnoma znajden, je že lepo število staročeskkih in novočeskkih bukev v nemški jezik prestavil, prišle ste zopet na svetlo dve imenitni knjižici, namreč: „Studien über Ritter Thomas von Štitné“. Ein Beitrag zureuropäischen Culturgeschichte. Leipzig. Verlag v. L. Wiedemann. 1856, in druga poznejša: „Kränze aus dem böhmischen Dichtergarten“. Bei L. Wiedemann in Leipzig.

Ako se Nemci v sedanji dobi čedalje bolj ozirajo na slovanske literature in zlasti na česko, če ne silnemu nemškemu slovstvu primerno, vendar marsikaki drugi literaturi manjših evropskih narodov enako, gotovo je k temu zeló pripomogel neutrudljivi prestavljavec Wencig, ki od leta 1830, ktereга je med ljudi dal prvo delo: „Slawische Volkslieder“ (Halle), leto za letom soznanja rojake svoje z žlahnimi cvetlicami iz českega slovstvenega polja, in njegove prestave, kakor nam je zuano po izreku móž, ki jim gré sodba v tem, deržé se natanko izvernih spisov in so pisane v gladki, prijetni nemščini. Te predstva odlikujejo tudi gori omenjeni knigi. Perva obsega po českkih spisih popis življenja in presojo bukev slavnega Tomaža Štitnega, ki je že pred 500 leti v čisti jedernati češčini razne bogoslovne vprašanja razkladal prav po katoliško, s pristavkom nekterih njegovih manjših spisov; v drugi pa podaja nemškemu občinstvu vence iz poezij (že pokojnih) pervakov českega pesmeništvá: Janeza Kolarja („Slavina hči“) in Franca Ladislava Čelakovskega. Spodobi se sicer, bi djali, prebrisanemu Slovencu, da slovstvene dela drugih Slovanov prebira v izvirnem jeziku, toda izverstna prestava v nemški jezik priporoča se sama kakor dober pomoček pri tem.

* Na Dunaji je prišla na svitlo kniga pod naslovom: „Primjeri serpsko-slavenskega jezika; sastavio ih Vuk Stef. Karadžić“ s cirilskimi pismenkami, v največi osmerki na 80 straneh; cena ji je 1 gold. srebra. — Kaj da je zapopadek knige, vsak lahko iz naslova povzame. Obsežek knige je: spredaj na polovici pole ima 9 rokopi-sov (fak-simile): v oddelku I.: predgovor: II.: primere iz cerkvenih knjig: III.: pobožne pripovedke: IV.: pisali kako so serpski pred 150 leti: V.: še nekaj; VI.: kaj je na prvem listu, kaže namreč, kje o tem ali unem rokopisu govori v knigi. — Kdor se je kolikaj oziral na polji slovanskega slovstva ter si po sili ni oči tišal, mu gotovo ni ime gosp. Vuk Štef. Karadžićevo neznanu, kteri visoko učenost kakor v mnozih poprejšnih delih tudi v tej knigi razodeva. Znamenit je učeni móž na polji serbskega slovstva posebno zato, ker je on pot, ktero je Dositej serbskim pisateljem s svojim basnimi in drugimi deli pokazal, tako rekoč poteptal in ogladil, in ž njim smemo novo dobo v serbskem slovstvu začeti. Spomin hvaležnosti si je postavil tudi s popravljenimi čerkami — „a svoji ga ne pri-

miše“ — vendar je gotovo, da pred ali pozneje se morajo Serbje mu udati, ako nočejo odgovora vsemu svetu dolžni ostati, ali pa reči, „da imamo oči, pa nočemo viditi“. —

Vsakemu izobraženemu Slovincu priporočamo izverstno delo.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Milana piše „Triest. Zeit.“, da so presv. Cesar določili 300.000 lir za razširjenje in olepšanje javnih vertov (giardini publici), 30.000 lir pa vsako leto za poprave stolne cerkve sv. Ambroža; dalje so ukazali, naj se kosarna sv. Presede razširi, luka v Komu razširi in globokeja napravi; založbo dvema gledišama so povikšali na 300.000 lir in osnovo novega pokopališča s spominki v Milanu poterdili. — Nasproti poprejšnim novicam, da bota Nj. Vel. Cesar in Cesarica ostala poslednje pustne dni v Benetkah, se sedaj iz Milana piše, da bi utegnila že do 15. t. m. na Dunaj nazaj priti. — Število po unidan oklicani prizanesbi na Laškem (Lombardo-Benečanskem) od Cesarja popolnoma pomilostenih in iz ječ izpušenih znaša po pripovedbah v časnikih okoli 100. — Po novi osnovi velike dunajske živinozdravilske učilnice, ktera je sedaj postavljena v versto vojaških naprav, je živinozdravilski nauk tudi za kovače na 3 leta razširjen; taki kovači pa, ki so se živinozdravstva popolnoma izučili, se v prihodnje ne bojo več imenovali „Kurschmiede“, ampak nižji živinozdravniki (Unterhierärzte), kateri morejo v vojaški službi povikšani biti v versto višjih živinozdravnikov s 900 fl. letne plače. Lep poboljšek! — Železnica med Milanom in Benetkami se hitro izdeluje; tudi veličanska kolodvora v Milanu in Benetkah bota nek kmali dokončana. — Govori se, da poleg železnice na Semerinški gori mislijo poslopj napraviti za vojaško posadko. — Ze davek od povžitkov (Verzehrungssteuer) kaže, da se število prebivavcov v našem cesarstvu čedalje bolj množi; leta 1854 je znesel ta davek v vsem skupaj 27 mil. 800.820 fl., leta 1855 pa že 29 mil. 277.327 fl.; po izkasku zadnjih kvatrov lanskega leta so se ti dohodki še povikšali. — Ker se je, kakor je podoba, svet začasno pomiril, hoče cesar Napoleon svojo armado na miročasni stan djati, in je začasno odpustil 46000 vojakov od službe, 95000 jih je odpustil že poprej. — Vergèr je bil v petek ob glavo djan: vpricho silne množice ljudi se je ob osmih zjutraj odsekana glava zvalila v rudeči jerbas. Telegraf je celó kratko oznanil to novico takole: „Overžna višja sodnija je zaveršla Vergèrovo pritožbo. Danes (30. januarja) ob 8. uri je bil ob glavo djan. Malo serčnosti se je vidilo na njem; omedlel je tako, da so ga mogli na giljotino nesti“. — Še pa ni potihnulo govorjenje od Vergèrovega hudodelstva, ko že vradni časnik Veroneški razglašá drugo enako hudodelstvo iz Napolitanskega, rekoč: „Neki je napadel vélikega škofa Matèrskega; neki korar je hotel braniti in je bil pri tem ranjen“. — 19. dan p. m. se je francozki poslanec grof Morny oženil z zalo rusko kneginjo v Petrovem gradu. — Po več krajih Finskega vlada taka lakot, da ljudjé iz drevesnega lubja kruh pečejo.

Volk Rimljan.

(Konec.)

„To je pa vendar preveč, da sem tolikokrat osleparjen, Ni se mi, kar sem živ, še taka nikoli godila; Bilo je v zadnje ta krat; saj menim, da nisem ob um še. Perva žival, ki dobim jo, ne bo se mi zmuzala nikdar.“
To govoreč šantá se plazé po ternjevem logu
Poln bolečin, bolí ga glava na moč, in mozgane
Suče mu nekaj okrog, da vertí se mu zemlja in drevje,
Tudi drugot po životu kostí ga bolé nepreterpno.
Tako plazé potujoč petelina zagleda pod brezo;
Splazi se k njemu, in šavs! ga zagrabi golčec mu besede:
„Ti me pa vkanil ne boš, ker s parklji deržim te dovoljno.“
„Bom te — mu reče kokot — in zakaj da bi tebe ne mogel,
Tega ne vem, ti nesiti žeruh! ki sem vendar lesico,

Naj modrejšo žival, opeharil, ki vas je volkove
Tolikokrat vodila za nos“. Volk čudi se temu.
„Ti si lesici ušel, kak vendar se to je godilo?
Preden požrem te, še to mi povej“. Govori mu petelin:
„Bilo je unega dne, ko sem šel k sosedovim kuram,
Pride lesjak pa me praša rekoč: hoj, kam, petelinček?
Kam? ti bedak, k sosedovim vas, vas k jarcíci mladi,
Ki jo je sosed te dni prinesel iz bele Ljubljane.
Ni ti je daleč okrog tak lepe in zale kokoške,
Kradi jo živa mladost in lepša jo taka lepota,
Da ti jo vsaka kokoš, ki so nje tovaršice in družje,
Gleda po strani srepó, češ, ti pritepenka nevgodna,
Da bi te snedel kregulj al vrat ti zavila lesica,
Preden prinesla te k nam je kriva sovražna osoda;
Komaj izlezla 'z lupin, nam že peteline spodriva,
Vsak le za njo obrača oči preziraje nas druge,
Nosi pokonci greben in šopiri se vse po gosposki,
Možki ko mlad ofeir zakrivljeno sabljico suče,
In skaklja poln sladkih besed ko kak gospodičie
Krog pritepenke, da skli kokoši, to viditi, v serce“.
Votka besede te vžgó, zaželi po slavi enaki,
Sline se mu pocedé, al ne po kokotovem mesu,
In samoljub, ki je bil, ga mikavne prevzamejo misli:
„Rimljan, sem rekel, da bom; že dolgo je kar sem od doma,
Pa se vernivši domú bom možko vertil po gosposki.
Kar je mladih volkulj vse gledale bodo za mano,
In volčiče to kaj pojezi, da obernil od njih sem mladenke,
To ti bo“ — Smuk! odleti na drevó mu petelin,
Kikiriki, jo zapoje na glas, in se volku nasmeja.
Volk ves v misli vtopljen je pozabil ga deržati terdo,
Parklje odpre nevedoč, in petelin, to spaziti, beži!
Smukne na hrast in golci: „Volk, al sem te vkanil!
Vidiš ga, kakšen bedak si le ti; mar pravil ti nisem,
Da te prevaril le bom, pa mi nisi verjel na besede.
Nisi ne mene dobil, ki si mislil me že za pečenko,
Ino povesti ne veš, ki si želel jo zvediti vendar,
Kak sem lesico navil, ki modrejša od tebe je stokrat;
Tudi je zdaj ne povem; če pa mika te zvediti vendar,
Pojdi, naj ti pové jo čbelar, ker njemu sem bila
Jo naznanila takrat, ko je roj ogreboval peti.
Vendar ne misli nikar, da drugač bi ne bila te mogla;
Še znam dosti zvijač, da take prevarim neume!“
Tak se jezíci kokot in pripravlja ga v sram in sramoto,
Škače z drevesa naprej na drevó in od veje do veje.
Volk goljufan zaberne okó po strani na njega.
Jezem pobere se v gojzd govoreč sam sebi besede:
„Oče moj Rimljan ni bil, pa živil se vendar je dobro,
Tudi ni bil fiškal, da prebiral bi pose kobilam,
Merjevec tudi ni bil, da bi kozlom njive premerjal,
Tudi ni bil muzikáš, da bi godel prešiocem in svinjam,
Pa se je dobro živil in doživel do starosti lepe.
Naj pa nikar še jaz ne bom; že prav mi je bilo;
Al ne jezé me še nič vse moje peklate nezgode,
To me jezí in le-to mi je žal, da me tam le na hrastu
Ta potepuh je goljfal, ki ni vreden, da volk ga pogleda.
Lepa je ta, moj volk, zdaj drugega nič ne zaslužim,
Kakor da lopí me kdo spod tega le hrasta s sekíro
Tak po čepinji, da koj se zvalim in nikdar ne vstanem“.
Komaj to izgovori, že vdari kmetavs ga po buči,
Da se zvalí in zgrezne na tla s prebito čepinjo.
Komaj imel je še čas, da izustil je take besede:
„Ta je ta lepa, da zdaj še seboj se ne sme govoriti,
Daleč dognal si jo, svet, mor'biti da enkrat še pride.
Da bo še misliti greh“ — in smert mu prestriže besedo.
Zdaj je pa Rimljana konec, ki dal ti je ukov en lonec;
Komur pa to ni dovolj; kdor hoče še večo natančnost,
Pride naj k meni, povem mu z novega stvarico vsako,
Ker na lesniki tičé sem gledal umirati volka,
Vidil tedaj sem nezgodo, ki volk jo je mogel terpeti;
Ker me pa silil je smeh in sem volku privoščil nesrečo,
Kazni me hipoma Bog; prilomasti do mene jo medved,
Spleza na moje drevó; da je mene ugledal, si mislim;
Kako me lomil je strah, kak so se mi hlačice tresle!
Klical sem Božjo pomoč in Bog mi je tudi pomagal,
Pride do mene terdó, pomolí zdaj tace kosmato,
Z veje uterga si sad, pomolí mi lesniko pred usta,
Mislim, da meni molí, in od straha zavpijem mu: „nočem“.
Medved se zgane, in resk! zašumi jo po vejah na zemljo.
Ni kosmatún me vidil, prikrit sem tičal med perjem,
Proti svitlobi deržé je gledal sadú, če je dober.
Padel je. Jaz pa vesel sem splezal z drevesa na zemljo,
Šel sem domú, in še zdaj pred očími si vidim medveda,
Kak derží mi pod nos in terpkó ponuja lesniko.

M. Kračmanov.